

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2589

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 1001

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - C1 : Political Theory

(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Critically examine the Model of 'Liberal Democracy'.
- b) Explain the marxist concept of Justice.

Q2) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Explain the Rawls concept of Distributive Justice.
- b) Write an essay on various trends in Feminism.

Q3) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Discuss the theory of Natural Rights.
- b) Discuss the Nature and scope of political theory.

P.T.O.

Q4) Attempt any two of the following.

[10]

- a) Thomes Hill Green's views on Liberty.
- b) Types of Equality
- c) Legal Right
- d) Fraternity

Q5) Attempt any two of the following.

[10]

- a) Problems of political obligations.
- b) Relations between Rights and Duties.
- c) Positive action.
- d) Democracy in practice.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2589

[4803] - 1001
M.A. (Part - I) (Semester - I)
POLITICAL SCIENCE
PO - C1 : Political Theory
(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) 'उदारमतवादी लोकशाही' प्रारूपाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
ब) व्यायाची मार्क्सवादी संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) रॉल्सची 'वितरणात्मक व्यायाची' संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) 'स्त्रीवादाचे विविध प्रवाह' यावर निबंध लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) 'निसर्गसिद्ध हक्काच्या' सिद्धांताची चर्चा करा.
ब) राजकीय सिद्धांताच्या स्वरूप व व्याप्तीची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा. [10]

- अ) थॉमस हिल ग्रीनचे 'स्वातंत्र्य' विषयक विचार
- ब) समतेचे प्रकार
- क) वैधानिक हक्क
- ड) बंधुत्व

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा. [10]

- अ) राजकीय उत्तरदायित्वाच्या समस्या
- ब) हक्क व कर्तव्ये यातील संबंध
- क) सकारात्मक कृती
- ड) व्यवहारातील लोकशाही

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2590

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 1002

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - C2 : Public Administration (Compulsory Paper)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following.

[10]

- a) What is development administration? Explain the nature of development administration.

OR

- b) Explain the nature and scope of public Administration.

Q2) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Illustrate the features of Good Governance.

OR

- b) Explain the Bureaucratic approach to study of public administration.

Q3) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Explain importance of public administration in modern era.

OR

- b) Explain the 'Parliamentary control on Financial Administration'.

P.T.O.

Q4) Attempt any two short notes.

[10]

- a) Lokayukta.
- b) Political neutrality.
- c) Classical Theory of public Administration.
- d) Public choice Approach.

Q5) Attempt any two short notes.

[10]

- a) Administrative corruption.
- b) Decision making Approach.
- c) Impact of Globalization on Administration.
- d) Concept of good governance.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2590

[4803] - 1002

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - C2 : Public Administration

(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) विकास प्रशासन म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब) लोकप्रशासनाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) सुशासनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) लोकप्रशासन अभ्यासाचा नोकरशाही दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) आधुनिक काळात लोकप्रशासनाचे असणारे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) 'वित्तीय प्रशासनावरील कायदेमंडळाचे नियंत्रण'. स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा.

[10]

- अ) लोकायुक्त
- ब) राजकीय तटस्थता
- क) लोकप्रशासनाचा अभिजात सिद्धांत
- ड) लोकनिवड दृष्टीकोन

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

[10]

- अ) प्रशासकीय भ्रष्टाचार
- ब) निर्णय निर्धारण दृष्टीकोन
- क) जागतिकीकरणाचा प्रशासनावरील परिणाम
- ड) सुशासनाची संकल्पना

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2591

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 1003

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - C3 : Political Institutions in India

(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Comment on 'The Relationship between the president and the Prime Minister' in the context of the coalition Government.
- b) Explain the features of Indian Federal system.

Q2) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Write an essay on 'Legislative supermacy'.
- b) Describe the Nature of Judicial Review.

Q3) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Explain structure, power and functions of National Human Right Commission.
- b) Explain the structure, power and functions of Rajyasabha.

P.T.O.

Q4) Attempt any two short notes.

[10]

- a) Constituent Assembly
- b) National Integration
- c) Active State
- d) Central Vigilance Commission

Q5) Attempt any two short notes.

[10]

- a) Judicial Activism
- b) Central Information Commission
- c) Role of Governor
- d) Demand for State Autonomy

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2591

[4803] - 1003

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - C3 : Political Institutions in India

(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) आघाडी शासनाच्या संदर्भात राष्ट्रपती व पंतप्रधान यांतील परस्परसंबंधावर भाष्य करा.

ब) भारतीय संघराज्य व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) 'कायदेमंडळाचे सार्वभौमत्व' यावर निबंध लिहा.

ब) न्यायालयीन पुनर्विलोकनाचे स्वरूप वर्णन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची रचना अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.

ब) राज्यसभेची रचना, अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा.

[10]

- अ) घटना समिती
- ब) राष्ट्रीय एकात्मता
- क) कृतीशील राज्य
- ड) केंद्रीय दक्षता आयोग

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा.

[10]

- अ) न्यायालयीन सक्रियता
- ब) केंद्रीय माहिती आयोग
- क) राज्यपालाची भूमिका
- ड) राज्याच्या स्वायत्ततेची मागणी

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2592

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 1004 - A

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE (Optional)

PO - 01 : Modern Political Ideologies

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following.

[10]

- a) State the Types of liberalism.
- b) "Democratic socialism is a synthesis of Democracy and socialism"
Discuss.

Q2) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Explain progressive and Reactionaly Nationalism.
- b) State the philosophy of fascism.

Q3) Attempt any one of the following.

[10]

- a) State the features of Feminism.
- b) Discuss Environmental issues on Global Level.

P.T.O.

Q4) Answer any two of the following questions.

[10]

- a) Importance of Liberalism
- b) Fabian Socialism
- c) Meaning of Nationalism
- d) Corporate state

Q5) Answer any two of the following questions.

[10]

- a) Concept of Liberalism
- b) Merits of Socialism
- c) Importance of Feminism
- d) Concept of Environmentalism

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2592

[4803] - 1004 - A
M.A. (Part - I) (Semester - I)
POLITICAL SCIENCE (Optional)
PO - 01 : Modern Political Ideologies
(2013 Pattern) (Credit System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) उदारमतवादाचे प्रकार सांगा
ब) लोकशाही समाजवाद हा लोकशाही आणि समाजवादाचा समन्वय आहे चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) प्रागतिक आणि प्रतिगामी राष्ट्रवाद स्पष्ट करा.
ब) फॅसिझमचे तत्वज्ञान सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) स्त्रीवादाची वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) जागतिक पातळीवरील पर्यावरणीय समस्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[10]

अ) उदारमतवादाचे महत्व

ब) फेबीयन समाजवाद

क) राष्ट्रवादाचा अर्थ

ड) महामंडळात्मक राज्य

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[10]

अ) उदारमतवाद ही संकल्पना

ब) समाजवादाचे गुण

क) स्त्रीवादाचे महत्व

ड) पर्यावरणवाद ही संकल्पना.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2593

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 1004 B

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE (Optional Paper - II)

**PO - 02 : Political Thinking of Modern Maharashtra
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following:

[10]

- a) Explain Agarkar's views on Gender inequalities.
- b) Critically examine Savarkar's views on religion.

Q2) Answer any one of the following:

[10]

- a) Discuss Chiplunkar's views on social reform.
- b) Write an essays on Tilak Nationalism.

Q3) Aanswer any one of the following:

[10]

- a) Explain the ideas of Vinobabhave on 'Sarvodaya'.
- b) Critically examine Mahatma Phule's views on caste system.

P.T.O.

Q4) Write short notes on (any two):

[10]

- a) Javedekar's idea of satyagrah.
- b) V.R. Shindes views on women.
- c) Agarkar's critique of Hindu Society.
- d) Ambedkar's views on casteism.

Q5) Write short note on (any two):

[10]

- a) Views of gender inequalities of Tarabai Shinde.
- b) Javedekar and Socialism.
- c) Shindes views on Nationalism.
- d) Ranade and Theism.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2593

[4803] - 1004 B

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE (Optional Paper - II)

PO - 02 : Political Thinking of Modern Maharashtra

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) लिंग असामान्यते बद्दल आगरकरांचे विचार स्पष्ट करा.
ब) धर्मा बद्दल सावरकरांच्या विचारांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) चिपळूणकरांच्या सामाजिक सुधारणावादी विचारांची चर्चा करा.
ब) टिळकांच्या राष्ट्रवादावर निबंध लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) विनोबा भावेंचा 'सर्वोदय' विचार स्पष्ट करा.
ब) महात्मा फुलेंच्या जाती व्यवस्थे बद्दलच्या विचारांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. [10]

- अ) सत्याग्रह यावर जावडेकरांचे विचार.
- ब) स्त्रीयांबद्दल वि.रा. शिंदेचे विचार.
- क) आगरकरांची हिंदू समाजाची समीक्षा.
- ड) जातीयवाद यावर आंबेडकरांचे विचार.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. [10]

- अ) लिंग असमानतेवर ताराबाई शिंदेचे विचार.
- ब) जावडेकर आणि समाजवाद.
- क) वि.रा. शिंदेचे राष्ट्रवादी विचार
- ड) रानडे आणि ईश्वरवाद

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2594

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 1004 - C

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE (Optional Paper- III)

PO - 03 : India's Foreign Policy

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following.

[10]

- a) Discuss the process of making of India's Foreign Policy.
- b) Examine India's role as chief power in South Asia.

Q2) Answer any one of the following.

[10]

- a) Discuss the challenges of India-China relations.
- b) "India-Eoropian union relations are improving after coldwar" Discuss.

Q3) Answer any one of the following.

[10]

- a) Discuss the India-USA relations in the post cold war.
- b) State the major areas of co-oprations between India and Japan.

P.T.O.

Q4) Answer any two of following questions.

[10]

- a) Indo-pakrelations.
- b) Energy security in India.
- c) India and Nepal.
- d) Influence of India on West Asia.

Q5) Answer any two of following question.

[10]

- a) India and Disarmament.
- b) India-Srilanka relations.
- c) India and Myanmar.
- d) Issue of Naxulism.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2594

[4803] - 1004 - C
M.A. (Part - I) (Semester - I)
POLITICAL SCIENCE (Optional Paper- III)
PO - 03 : India's Foreign Policy
(2013 Pattern) (Credit System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) भारताच्या परराष्ट्र धोरण निर्मितीच्या प्रक्रियेची चर्चा करा.
ब) दक्षिण आशियातील प्रमुख सत्ता म्हणून भारताच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) भारत-चीन संबंधापुढील आव्हानांची चर्चा करा.
ब) शक्ति-युद्धोत्तर काळात भारत युरोपियन महासंघ संबंध सुधारत चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) शक्ति युद्धोत्तर काळातील भारत-अमेरिका संबंधांची चर्चा करा.
ब) भारतात-जपान सहकायाचे महत्वाचे क्षेत्रे सांगा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[10]

- अ) भारत-पाक संबंध
- ब) भारतातील अणुउर्जा सुरक्षितता
- क) भारत-नेपाळ
- ड) भारताचा पश्चिम आशियावरील प्रभाव

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[10]

- अ) भारत आणि निःशस्त्रीकरण
- ब) भारत-श्रीलंका संबंध
- क) भारत-म्यानमार संबंध
- ड) नक्षलवादाचा प्रश्न

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2595

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 1004D

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 04 : Inequality and Exclusion (Optional Paper - IV)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Discuss the socio-political dimensions of the concept of class.
- b) Discuss the strategies of empowerment of woman in India.

Q2) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Discuss 'cast' as the basis of social exclusion in India.
- b) 'Ethnicity has emerged as the new basis of identity politics'-comment.

Q3) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Discuss the theoretical debates on 'Gender'.
- b) Discuss the linguistic movements in the North-East India.

P.T.O.

Q4) Attempt any two short notes.

[10]

- a) Problems of the peasantry in India.
- b) Issue of cultural identity.
- c) Legacy of gender discrimination.
- d) Apartheid.

Q5) Attempt any two short notes.

[10]

- a) Labour and Globalisation.
- b) Women's movement in India.
- c) Marx's concept of class.
- d) Idea of Inequality.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2595

[4803] - 1004D

M.A. (Part - I) (Semester - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 04 : Inequality and Exclusion (Optional Paper - IV)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) वर्ग या संकल्पनेच्या सामाजिक राजकीय पैलूंची चर्चा करा.

ब) भारतातील स्त्रियांच्या सक्षमीकरणाच्या व्यूहरचनांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) “भारतातील सामाजिक वगळण्याच्या प्रक्रियेचा जात एक आधार” चर्चा करा.

ब) “वांशिकता अस्मितेच्या राजकारणाचा नवा आधार बनला आहे” भाष्य करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

अ) ‘लिंगभेद’ या संकल्पनेच्या सैध्दान्तिक वादाची चर्चा करा.

ब) ईशान्य भारतातील भाषिक चळवळीची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा.

[10]

- अ) भारतातील शेतकऱ्यांचे प्रश्न.
- ब) सांस्कृतिक अस्मितेचा मुद्दा
- क) लिंग भेदाची परंपरा
- ड) वंश भेदाचे धोरण

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा.

[10]

- अ) श्रमिक आणि जागतिकीकरण
- ब) भारतातील स्त्री चळवळ
- क) मार्क्सची वर्गविषयक संकल्पना
- ड) विषमतेची संकल्पना

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2596

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 2001

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE (Compulsory)

PO - C4 : Public Policy

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Take a brief review of the evolution of the discipline of public policy.
- b) Explain in detail group approach and Incremental approach of the study of public policy.

Q2) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Discuss the impact of Globalization on policy making process.
- b) What is policy Implementation? Discuss the importance of policy implementation and evaluation in policy making.

Q3) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Explain in detail the role of Governmental organizations involved in the policy making process.
- b) Explain the right to education policy in India.

P.T.O.

Q4) Attempt any two of the following.

[10]

- a) Nature and scope of public policy.
- b) Significance of policy science.
- c) Limitations of Education policy of India.
- d) Rational Choice Approach.

Q5) Attempt any two short notes.

[10]

- a) Role of non-Governmental institutions in policy process.
- b) Sarva Shiksha Abhiyan.
- c) Special Health care provisions for women.
- d) Role of mass media in policy making process.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2596

[4803] - 2001
M.A. (Part - I) (Semester - II)
POLITICAL SCIENCE (Compulsory)
PO - C4 : Public Policy
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) सार्वजनिक धोरण शास्त्रशाखेच्या विकासाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
ब) सार्वजनिक धोरण अभ्यासाचा गटविषयक दृष्टिकोन आणि वाढीचा दृष्टिकोन सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) धोरण निर्मिती प्रक्रियेवरील जागतिकीकरणाच्या परीणामाची चर्चा करा.
ब) धोरण अंमलबजावणी म्हणजे काय? धोरणनिर्मिती प्रक्रियेतील धोरण अंमलबजावणी आणि धोरणाचे मूल्यमापनाचे महत्व विशद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) धोरणनिर्मिती प्रक्रियेत सहभागी होणाऱ्या शासकीय संरचनांची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) भारतातील शिक्षणाच्या अधिकाराचे धोरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) सार्वजनिक धोरणाचे स्वरूप आणि व्याप्ती.
- ब) धोरणशास्त्राचे महत्व.
- क) भारताच्या शैक्षणिक धोरणाच्या मर्यादा.
- ड) विवेकी दृष्टिकोन.

प्रश्न 5) खालीलपैकी दोनवर टीपा लिहा. [10]

- अ) धोरणनिर्मिती प्रक्रियेतील बिगरशासकीय संरचनाची भूमिका
- ब) सर्व शिक्षा अभियान
- क) महिलांसाठी विशेष आरोग्य सुविधा विषयक तरतुदी
- ड) धोरण निर्मिती प्रक्रियेतील प्रसार माध्यमांची भूमिका

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2597

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 2002

M.A. (Part - I) (Semester - II)
POLITICAL SCIENCE (Compulsory)
PO - C5 : Issues in World Politics
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Discuss the role of different actors in the process of foreign policy making.
- b) State the impact of the Information Revolution on the idea of security.

Q2) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Critically examine the causes of civil war.
- b) Write an essay on the issue of Energy security.

Q3) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Explain the different methods of coercive diplomacy in International politics.
- b) Write an essay of the issue on nuclear proliferation.

P.T.O.

Q4) Attempt any two of the following.

[10]

- a) Democracy promotion as goal of foreign policy.
- b) Issue of migration.
- c) International Terrorism.
- d) Concept of soft power.

Q5) Attempt any two short notes.

[10]

- a) Sustainable Development.
- b) Humanitarian intervention.
- c) Nationalism and Ethnic.
- d) Globalization and Interdependence.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2597

[4803] - 2002
M.A. (Part - I) (Semester - II)
POLITICAL SCIENCE (Compulsory)
PO - C5 : Issues in World Politics
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) परराष्ट्र धोरण निर्मातीतील विविध कर्त्यांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
ब) माहितीच्या क्रांतीचा सुरक्षा संकल्पनेवर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) यादवी युद्धाच्या कारणांचे टीकात्मक परिक्षण करा.
ब) उर्जा सुरक्षेचा मुद्दा यावर निबंध लिहा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील पाश्ची राजनयाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.
ब) आण्विक प्रसाराच्या मुद्यावर निबंध लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) लोकशाहीचा प्रसार-परराष्ट्र धोरणाचे उद्दिष्ट
- ब) स्थलांतराचा मुद्दा
- क) आंतरराष्ट्रीय दहशतवाद
- ड) मृदु सत्ता (सॉफ्ट पॉवर)

प्रश्न 5) खालीलपैकी दोनवर टीपा लिहा. [10]

- अ) शाश्वत विकास
- ब) मानवतावादी हस्तक्षेप
- क) राष्ट्रवाद आणि वांशिक संघर्ष
- ड) जागतिकीकरण व परस्परावलंबन

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2598

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 2003

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - C6 : Comparative Politics

(2013 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Discuss the structure and functions of Modern Legislature.
- b) Discuss the importance of interest group as a major structure of interest articulation.

Q2) Attempt any one of the following.

[10]

- a) What is Bureaucracy? Discuss the features of Bureaucracy.
- b) Explain the impact of globalization on comparative politics.

Q3) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Discuss the role and functions of Political Party in Communist System.
- b) Discuss the classification of Political System as explained by Jean Blondel.

P.T.O.

Q4) Attempt any two of the following.

[10]

- a) Judiciary as a Political Structure
- b) Role of Military
- c) Almond's classification of Interest groups
- d) Political Decay

Q5) Attempt any two short notes.

[10]

- a) Characteristics of constitutionalism
- b) Concept of political development
- c) Non-Governmental Organizations
- d) Social Movements

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2598

[4803] - 2003

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - C6 : Comparative Politics

(2013 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) आधुनिक कायदेमंडळाची रचना व कार्याची चर्चा करा.
ब) हितसंबंधाच्या अविष्करणाची एक मुख्य रचना म्हणून हितसंबंधी गटाच्या महत्वाची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) नोकरशाही म्हणजे काय? नोकरशाहीच्या घटकांची चर्चा करा.
ब) जागतिकी करणाचा तुलनात्मक राजकारणावरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) साम्यवादी व्यवस्थेतील राजकीय पक्षाचे कार्य आणि भूमिकेची चर्चा करा.
ब) जीन ब्लँडेल प्रणित व्यवस्थांच्या वर्गीकरणाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) न्यायपालिका एक राजकीय रचना
- ब) लष्कराची भूमिका
- क) आत्मंड प्रणित हितसंबंधी गटाचे वर्गीकरण
- ड) राजकीय ज्हास

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

[10]

- अ) संविधानवादाचे वैशिष्टे
- ब) राजकीय विकासाची संकल्पना
- क) अशासकीय संघटना
- ड) सामाजिक चळवळी

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2599

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 2004A

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

**PO - 05 : Political Process in Maharashtra
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following.

[10]

- a) Explain the Non-Brahman movement and its impact on state politics.
- b) 'Politics of regional and Linguistic identify'-comment.

Q2) Answer any one of the following.

[10]

- a) Discuss the movement for the formation of Maharashtra State.
- b) Explain the Issues of regional imbalances in Maharashtra.

Q3) Answer any one of the following.

[10]

- a) Explain the scope of co-operative movement in Maharashtra.
- b) Discuss the contibution of agriculture in economic development of Maharashtra.

P.T.O.

Q4) Write short Notes on any two:

[10]

- a) Dalit politics
- b) Rise of Maratha hegemony
- c) Agrarian Interest and political Economy
- d) Dominant party system - 1957-76

Q5) Write short Notes on any two.

[10]

- a) Politics in Mumbai
- b) Politics of Urban areas
- c) Demand for separate vidarbha
- d) Rural Politics after 1992

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2599

[4803] - 2004 A
M.A. (Part - I) (Semester - II)
POLITICAL SCIENCE
PO - 05 : Political Process in Maharashtra
(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) ब्राम्हणेत्तर चळवळीचा राज्याच्या राजकारणवरील प्रभाव स्पष्ट करा.
ब) 'प्रादेशिक व भाषिक अस्मितेचे राजकारण'. भाष्य करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) महाराष्ट्र राज्याच्या निर्मितीच्या चळवळीची चर्चा करा.
ब) महाराष्ट्रातील प्रादेशिक असमतोलाच्या समस्यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) महाराष्ट्रातील सहकार चळवळीची व्याप्ती स्पष्ट करा.
ब) महाराष्ट्राच्या आर्थिक विकासात कृषीक्षेत्राच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा. [10]

- अ) दलीतांचे राजकारण
- ब) मराठा प्रभुत्वाचा उदय
- क) शेतकी हितसंबंध आणि राजकीय अर्थशास्त्र
- ड) प्रबल पक्ष पद्धती - 1957-76

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा. [10]

- अ) मुंबईचे राजकारण
- ब) शहरी भागाचे राजकारण
- क) स्वतंत्र विदर्भाची मागणी
- ड) 1992 नंतरचे ग्रामिण राजकारण

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2600

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 2004B

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - 06 : State Politics in India (Optional Paper - VI)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following. **[10]**

- a) Write an essay on the Demand for a separate state of Vidharbha.

OR

- b) Explain the communal politics in Punjab.

Q2) Answer any one of the following. **[10]**

- a) Explain the Negative impact of casteism on our political system.

OR

- b) Critically examine the politics of O.B.C. in Uttar Pradesh.

Q3) Answer any one of the following. **[10]**

- a) What is the nature of grievances of less developed states? What political remedy do you suggest?

OR

- b) Write an essay on Orissa's Backwardness.

P.T.O.

Q4) Answer any two of the following in brief.

[10]

- a) Multiple bipolarities politics in Bihar.
- b) Linguistic consciousness in India.
- c) States 'Reorganisation Commission'.
- d) Regional Backwardness.

Q5) Answer any two of the following in brief.

[10]

- a) Dominant castes of Karnataka.
- b) Coalitions Government.
- c) Akali Dal in Punjab
- d) D.M.K. in Tamilnadu.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2600

[4803] - 2004B
M.A. (Part - I) (Semester - II)
POLITICAL SCIENCE
PO - 06 : State Politics in India (Optional Paper - VI)
(2013 Pattern) (Credit System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) 'स्वतंत्र्य विदर्भ राज्य' या मागणीच्या संदर्भात निबंध लिहा.

किंवा

ब) पंजाबमधील जमातवादी राजकारण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) आपल्या राजकीय व्यवस्थेवरील जातीचा नकारात्मक परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) उत्तर प्रदेशातील ओ.बी.च्या राजकारणाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [10]

अ) अविकसित राज्यांच्या व्यथांचे स्वरूप काय? आपण त्यावर कोणते उपाय सुचवाल?

किंवा

ब) ओडिशाच्या मागासलेपणावर निबंध लिहा.

प्रश्न 4) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. [10]

- अ) बिहारमधील बहुआयामी द्विध्रुवीय राजकारण
- ब) भारतातील भाषाविषयक जाणीवा
- क) राज्यपुनर्रचना आयोग
- ड) प्रादेशिक मागासलेपणा

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. [10]

- अ) कर्नाटकातील प्रभुत्वशाली जाती
- ब) संमिश्रे सरकारे
- क) पंजाबमधील अकाली दल
- ड) तामिळनाडूतील डी.एम.के.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2601

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 2004C
M.A. (Part - I) (Semester - II)
POLITICAL SCIENCE (Optional Paper)
PO - 07 : Human Rights
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Explain the Universalist conception of Human Rights with special reference to UN Universal Declaration of Human Rights, 1948.
- b) Comment on the "Indian Constitution as the protector of Human Rights".

Q2) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Explain the concept of collective Rights with the special reference to the Right of self Determination, Right to Development and Right to peace.
- b) Write an essay on the role of social movements in the protection of Human Rights.

Q3) Attempt any one question of the following. **[10]**

- a) Take a brief review of women's policies and programmes of Government of India to protect the Rights of Women.
- b) Explain various types of Human Rights, mentioned in the two covenants of the U.N.

P.T.O.

Q4) Attempt any two questions of the following.

[10]

- a) Success of Human Rights Organizations in the World.
- b) Problems of implementation of Human Rights.
- c) Issues involved in the Human Rights movement of women.
- d) Rights of Migrant workers.

Q5) Attempt any two short notes.

[10]

- a) Individual rights and group rights.
- b) United Nations covenant on civil and political Rights.
- c) National Human Right commission.
- d) Dalit movement and Human Rights.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2601

[4803] - 2004C
M.A. (Part - I) (Semester - II)
POLITICAL SCIENCE (Optional Paper)
PO - 07 : Human Rights
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) संयुक्त राष्ट्रसंघाचा वैश्विक जाहिरनामा 1948 च्या विशेष संदर्भात मानवी हक्कांची वैश्विक संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) भारतीय राज्यघटना मानवी हक्कांची संरक्षक यावर भाष्य करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) 'स्व निर्धारणाचा हक्क', 'विकासाचा हक्क' आणि 'शांततेचा हक्क' 3 हक्कांच्या विशेष संदर्भात 'संकलित हक्क' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) मानवी हक्क संरक्षणातील सामाजिक चळवळीची भूमिका यावर निबंध लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) महिलांच्या हक्क संरक्षणार्थ भारत सरकारने आखलेली महिला विषयक धोरणे आणि कार्यक्रम यांचा थोडक्यात आढावा घ्या.
ब) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या दोन करारनाम्यात नमूद करण्यात आलेले मानवी हक्कांचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) जागतिक मानवी हक्क संघटनांचे यश.
- ब) मानवी हक्क अंमलबजावणी पुढील समस्या.
- क) महिलांच्या मानवी हक्क चळवळी पुढील आव्हाने.
- ड) स्थलांतरीत कामगारांचे प्रश्न.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा सोडवा. [10]

- अ) व्यक्तीचे आणि गटांचे हक्क
- ब) संयुक्त राष्ट्रसंघटनेच्या सनदेतील नागरी व राजकीय हक्क
- क) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग
- ड) दलीत चळवळ आणि मानवी हक्क

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2602

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 2004D

M.A. (Part - I) (Semester - II)

POLITICAL SCIENCE

PO - 08 : Social Movement in India (Optional Paper)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Write an essay on the types of social movement in India.
- b) Explain the Issues of Human Rights.

Q2) Attempt any one of the following.

[10]

- a) State the main phases of development of the women's movement in post-independence India.
- b) Describe the various challenges to the development agenda of the state reference to civil society.

Q3) Attempt any one of the following.

[10]

- a) Discuss the contribution of Dalit panther's in Anti-Caste-Movement.
- b) Explain the Issues of land reform in India.

P.T.O.

Q4) Attempt any two of the following.

[10]

- a) Hamal Panchayat in Pune.
- b) Dalit Movement.
- c) Role of caste in Indian Politics.
- d) Women's Reservations

Q5) Attempt any two short notes.

[10]

- a) Women and Domestic violence
- b) Bhartiya Kisan Union
- c) Farmer's movement
- d) OBC mobilization

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2602

[4803] - 2004D
M.A. (Part - I) (Semester - II)
POLITICAL SCIENCE
PO - 08 : Social Movement in India (Optional Paper)
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) भारतातील सामाजिक चळवळीच्या प्रकारावर निबंध लिहा.
ब) मानवी हक्कांपुढील महत्वाचे मुद्दे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील स्त्री चळवळीच्या विकासाचे टप्पे कोणते होते ते सांगा.
ब) नागरी समाजासंदर्भात राज्यासमोरील विकास विषयक आव्हानांची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
- अ) जात विरोधी चळवळीत दलित पॅथरचे योगदान विशद करा.
ब) भारतातील जमीन सुधारणा विषयक समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) पुण्यातील हमाल पंचायत
- ब) दलित चळवळ
- क) भारतीय राजकारणात जातीची भूमिका
- ड) महिला आरक्षण

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. [10]

- अ) महिला व कौटुंबिक हिंसाचार
- ब) भारतीय किसान संघ
- क) शेतकरी चळवळ
- ड) ओ.बी.सी.ची. वृत्तीप्रवणता

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2603

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 3001

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - C7 : Political Thinking in Modern India

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following. [10]

- a) Explain the Tilak's views on social Reform and political Liberty.
- b) Explain the Azad's 'Progressive' political Thought.

Q2) Attempt any one of the following. [10]

- a) Discuss Pandit Nehru's views on Democratic socialism.
- b) Critically evaluate Dr. Babasaheb Ambedkar's ideas on Democracy.

Q3) Attempt any one of the following. [10]

- a) Discuss Mahatma Gandhi's contribution to Indian political thought & its relevance today.
- b) Explain the M.N. Roy's views on Humanist, political and economic ideas.

P.T.O.

Q4) Attempt any two of the following.

[10]

- a) Raja Rammohan Roy's views on Individual Liberty
- b) Pandit Nehru's Nationalism
- c) Tilak's philosophy of Swarajya
- d) Lohia's views on Justice

Q5) Attempt any two of the following.

[10]

- a) Periyar's views on Liberty & Equality
- b) Gandhiji's ideas about state
- c) Jayprakash Narayan and socialism
- d) Pandit Nehru and Democracy

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P2603

[4803] - 3001

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - C7 : Political Thinking in Modern India

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) लो.टिळकांचे सामाजिक सुधारणा आणि राजकीय स्वातंत्र्य याविषयीचे विचार विशद करा.
ब) मौलाना आझाद यांचे प्रागतिक राजकीय विचार विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) पं. नेहरूंच्या लोकशाही समाजवादी विचारांवर चर्चा करा.
ब) डॉ. आंबेडकरांच्या लोकशाही विषयक विचारांचे सटीक मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) म.गांधी यांनी भारतीय राजकीय विचारास केलेल्या योगदानाची चर्चा करून त्याची आजच्या काळातील उपयुक्तता स्पष्ट करा.
ब) एम.एन.रॉय यांचे मानवतावादी, राजकीय व आर्थिक विचार विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) राजा राममोहन रॉय यांचे व्यक्ती स्वातंत्र्यविषयक विचार
- ब) पं.नेहरूंचा राष्ट्रवाद
- क) टिळकांचे स्वराज्य विषयक तत्वज्ञान
- ड) लोहियांचे न्याय विषयक विचार

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) पेरियार यांचे स्वातंत्र्य व समानता याविषयीचे विचार
- ब) म.गांधीजीचे राज्यविषयक विचार
- क) जयप्रकाश नारायण आणि समाजवाद
- ड) पं.नेहरू आणि लोकशाही

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2604

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 3002

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - C8 : Political Sociology

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figure to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the intellectual foundation of political sociology.
- b) Discuss the relationship between 'Power and Authority'.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Critical views on 'End of Ideology' debate.
- b) Discuss the role of bureaucracy as apparatuses of state.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Critically examine marx's Two class model.
- b) Comment on the concept of 'Patriarchy'.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Meaning of political sociology.
- b) Nature of power.
- c) Caste and patriarchy.
- d) Role of Ideology in politics.

P.T.O

Q5) Attempt any two of the following

[10]

- a) Types of Authority.
- b) Meaning of hegemony.
- c) Nature of class
- d) State and Globalization.

Total No. of Questions : 5]

P2604

[4803] - 3002

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - C8 : Political Sociology

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) राजकीय समाजशास्त्राच्या बौद्धिक अधिष्ठानांची चर्चा करा.
ब) सत्ता व अधिकार यांच्यातील परस्पर संबंधाची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) 'विचारप्रणालीचा अंत' वादविवादाचा चिकीत्सक आढावा घ्या.
ब) राज्याचे साधन म्हणून नोकरशाहीच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) मार्क्सच्या द्वि-वर्ग प्रारूपाचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.
ब) 'पितृसत्ता' या संकल्पनेवर भाष्य करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
अ) राजकीय समाजशास्त्राचा अर्थ
ब) सत्तेचे स्वरूप
क) जात आणि पितृसत्ता
ड) राजकारणात विचारप्रणालीची भूमिका

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[10]

- अ) अधिकारांचे प्रकार
- ब) धुरीणत्वाचा अर्थ
- क) वर्गाचे स्वरूप
- ड) राज्य आणि जागतिकीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2605

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 3003

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - C9 : Theory of International Relations

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : [10]

- a) Elaborate on the classical tradition in International Relations.
- b) Trace the shift from Liberalism to Neo-Liberalism in International Relations

Q2) Attempt any one of the following : [10]

- a) State the important features of constructivism in International Relations theory.
- b) Discuss the major arguments of the critical theorists in International Relations.

Q3) Attempt any one of the following : [10]

- a) Write a detailed note on Mackinders Heartland Theory.
- b) Write an essay on Environmental issues in International Relations.

P.T.O

Q4) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Gender in International Relations
- b) Behaviouralism
- c) Post - Modernism
- d) Neo - Liberalism

Q5) Attempt any two of the following

[10]

- a) Marxist theory in International Relations
- b) Concept of Polarity
- c) Normative theory
- d) End of cold war

Total No. of Questions : 5]

P2605

[4803] - 3003

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - C9 : Theory of International Relations

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधातील अभिजात परंपर स्पष्ट करा.
ब) आंतरराष्ट्रीय संबंधात उदारमतवादाकडून नव - उदारमतवादाकडे झालेल्या स्थित्यंराचा मागोवा घ्या.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधातील रचनावादाची महत्वाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) समीक्षात्मक सिद्धान्ताच्या प्रमुख मांडणीची चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) मॅखिंडरच्या मर्मभूमी सिद्धान्तावर सविस्तर टिपण लिहा.
ब) आंतरराष्ट्रीय संबंधातील पर्यावरणाशी निगडित प्रश्नांवर निबंध लिहा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधातील लिंग भाव.
ब) वर्तनवाद
क) उत्तर आधुनिकतावाद
ड) नव - उदारमतवाद

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[10]

- अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधातील मार्क्सवादी सिद्धान्त
- ब) ध्रुवीकरण - संकल्पना
- क) प्रामाण्यवादी सिद्धान्त
- ड) शीतयुद्ध समाप्ती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2606

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 3004 A

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICS

PO - 09 : Comparative Politics - II

(Bangladesh, Nepal, Pakistan and Srilanka)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : [10]

- a) Discuss the impact of colonial legacy in Political System of Pakistan.
- b) Examine the challenges to constitution making in Nepal.

Q2) Answer any one of the following : [10]

- a) Discuss the role of legislature in the Political System of Bangladesh.
- b) Critically examine the role of Military in the politics of Pakistan.

Q3) Answer any one of the following : [10]

- a) Discuss the nature of party-system in Sri Lanka.
- b) Critically examine the role of Monarchy in the Politics of Nepal.

Q4) Write short notes on any two : [10]

- a) Role of ethnicity in politics of Sri Lanka.
- b) Issue of Minorities in Politics of Pakistan.
- c) Role of Judiciary in Bangladesh.
- d) Role of Executive in Sri Lanka.

P.T.O

Q5) Write short notes on any two

[10]

- a) 'History' as a factor in Politics of Bangladesh
- b) Constitutional process in Sri Lanka
- c) Nature of the movement for Democracy in Pakistan
- d) Issue of poverty in Nepal.

Total No. of Questions : 5]

P2606

[4803] - 3004 A

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICS

PO - 09 : Comparative Politics - II

(Bangladesh, Nepal, Pakistan and Srilanka)

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) पाकिस्तानच्या राजकीय व्यवस्थेवर पडलेल्या वसाहतिक वारशाच्या परीणामांची चर्चा करा.
ब) नेपाळच्या राज्यघटना निर्मितीसमोरील आव्हानांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) बांग्लादेशातील कायदेमंडळाच्या भूमिकेची चर्चा करा.
ब) पाकिस्तानच्या राजकीय व्यवस्थेतील लष्कराच्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) श्रीलंकेतील पक्षपद्धतीच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
ब) नेपाळच्या राजकारणातील राजशाहीच्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा : [10]

- अ) श्रीलंकेच्या राजकारणातील वंशवादाची भूमिका
ब) पाकिस्तानच्या राजकारणातील अल्पसंख्याकांचा प्रश्न
क) बांग्लादेशातील न्यायमंडळाची भूमिका
ड) श्रीलंकेतील कार्यकारी मंडळाची भूमिका

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा :

[10]

- अ) बांग्लादेशाच्या राजकारणातील 'इतिहास' हा घटक
- ब) श्रीलंकेतील घटनात्मक प्रक्रिया
- क) पाकिस्तानमधील लोकशाही चळवळीचे स्वरूप
- ड) नेपाळमधील दारिद्र्याचा प्रश्न

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2607

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 3004 B

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE (Optional)

PO - 10 : Indian Administration

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain historical background of Indian Administration.
- b) Explain the function of cabinet secretariat.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the role of Governor in state Administration
- b) Discuss the civil service reform in the context of liberalization.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the importance of Right to Information.
- b) Discuss the various challenges before Indian Administration.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Prime minister's office
- b) New regulatory Institution in Indian Administration.
- c) State secretariat.
- d) E-Governance.

P.T.O

Q5) Attempt any two of the following

[10]

- a) Value premises of Indian Administration
- b) Function and role of central secretariat
- c) Citizen charter
- d) Administrative reform commission

Total No. of Questions : 5]

P 2607

[4803] - 3004 B
M.A. (Part - II) (Semester - III)
POLITICAL SCIENCE (Optional)
PO - 10 : Indian Administration
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : **[10]**
अ) भारतीय प्रशासनाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.
ब) कॅबिनेट सचिवालयाची कार्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : **[10]**
अ) राज्यपालांची राज्य प्रशासनातील भूमिका स्पष्ट करा.
ब) उदारीकरणाच्या अनुषंगाने नागरी सेवेतील सुधारणांवर चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : **[10]**
अ) माहितीच्या अधिकाराचे महत्व स्पष्ट करा.
ब) भारतीय प्रशासनापुढील विविध आव्हानांची चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : **[10]**
अ) पंतप्रधानांचे कार्यालय
ब) भारतीय प्रशासनातील नवीन नियामक संस्था
क) राज्य सचिवालय
ड) ई - शासन

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[10]

- अ) भारतीय प्रशासनातील पायाभूत मुल्ये
- ब) केंद्रीय सचिवालयाची कार्ये आणि भूमिका
- क) नागरी सनद
- ड) प्रशासकिय सुधारणा आयोग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2608

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 3004 C

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICS

PO - 11 : Politics of Non-Democratic Regimes

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : [10]

- a) Discuss the theories of democratic regimes.
- b) Explain the features of totalitarian regimes.

Q2) Answer any one of the following : [10]

- a) Explain the theories of non-democratic government.
- b) Comment on the various issues of economic development in non-democratic regimes.

Q3) Answer any one of the following : [10]

- a) Write an essay on 'Third wave Democratization'.
- b) Explain the features of military regimes with its significance.

Q4) Write short notes on any two : [10]

- a) Control in Non democratic regime
- b) Communist system; Features.
- c) Leadership in non democratic regime
- d) Monarchy.

P.T.O

Q5) Write short notes on any two

[10]

- a) Legitimacy
- b) Processes of Democratization
- c) Bureaucratic authoritarian regimes
- d) Role of ideology in non-democratic regimes

Total No. of Questions : 5]

P2608

[4803] - 3004 C

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICS

PO - 11 : Politics of Non-Democratic Regimes

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : **[10]**
अ) लोकशाही राजवटीच्या सिद्धांतांची चर्चा करा.
ब) सर्वकषवादी राजवटीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : **[10]**
अ) बिगर लोकशाहीवादी शासनाचे सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) बिगर लोकशाहीवादी राजवटीतील आर्थिक विकासाच्या मुद्द्यांवर भाष्य करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : **[10]**
अ) 'लोकशाहीची तिसरी लाट' यावर निबंध लिहा.
ब) लष्करी राजवटीची वैशिष्ट्ये आणि महत्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा : **[10]**
अ) बिगर लोकशाही राजवटीतील 'नियंत्रण'
ब) साम्यवादी व्यवस्था : वैशिष्ट्ये
क) बिगर लोकशाही राजवटीतील नेतृत्व.
ड) राजशाही

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा :

[10]

- अ) अधिमान्यता
- ब) लोकशाही करणाची प्रक्रिया
- क) नोकरशाही अधिकारवादी राजवट
- ड) बिगर लोकशाही राजवटीतील विचार प्रणालीची भूमिका

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2609

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 3004 D

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - 012 : Research Methods in Political Science

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : [10]

- a) Define the term Research? Explain the types of Research in Political Science.
- b) Define Research methodology. State the nature and scope of Research methodology.

Q2) Attempt any one of the following : [10]

- a) Explain the importance of Hypothesis in Research.
- b) Explain the importance of variables in Research.

Q3) Attempt any one of the following : [10]

- a) What is quantitative Research? Explain the limitations of quantitative Research.
- b) Define formulation of Research problem. State the factors & the process of problem formulation

Q4) Attempt any two of the following : [10]

- a) Data Analysis
- b) Bibliography
- c) Co-relation
- d) Limitations of library Research

P.T.O

Q5) Attempt any two of the following

[10]

- a) Field study
- b) Tabulation
- c) Organizing the Information & Data
- d) References method

Total No. of Questions : 5]

P2609

[4803] - 3004 D

M.A. (Part - II) (Semester - III)

POLITICAL SCIENCE

PO - 012 : Research Methods in Political Science

(2013 Pattern) (Credit System) (Optional)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) संशोधन संज्ञेची व्याख्या करा. राज्यशास्त्रातील संशोधनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) संशोधन पद्धतीची व्याख्या करा. संशोधन पद्धतीचे स्वरूप व व्याप्ती सांगा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) अभ्युपगमाचे संशोधनातील महत्व स्पष्ट करा.
ब) 'चल' घटकांचे संशोधनातील महत्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) संख्यात्मक संशोधन म्हणजे काय? संख्यात्मक संशोधनाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
ब) समस्या सूत्रणाची व्याख्या करा. समस्या सूत्रणातील घटक व प्रक्रिया सांगा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]
अ) तथ्य विश्लेषण
ब) संदर्भ सूची
क) सहसंबंध
ड) ग्रंथालयीन संशोधनाच्या मर्यादा

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[10]

- अ) क्षेत्रीय अभ्यास
- ब) सारणीकरण
- क) माहिती आणि तथ्य संकल्पन
- ड) संदर्भ पद्धत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2610

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 4001

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

**PO C - 10 : Traditions of Political Thought
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : [10]

- a) Elucidate J.S.Mill's doctrine of Individual Liberty and point out its limitations.
- b) Explain th Gandhi's concept of ideal society (Economic views)

Q2) Attempt any one of the following : [10]

- a) Examine critically Rousseau's concept of "General will".
- b) Criticism of karl Marx theory of the state

Q3) Attempt any one of the following : [10]

- a) Criticism of plato's Theory of Justice
- b) Discuss "Machiavelli as the pioneer of Modern Politics".

Q4) Attempt any two of the following : [10]

- a) J.S. Mill's views on Utilitarianism
- b) Frantz Fanon's theory of Decolonization
- c) Contributions of Aquinas to political thought
- d) Locke's Individualism

P.T.O

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Karl Marks and Determinism
- b) Abu Nasral - Farabi's views on ethics and politics
- c) Confuciu's views on "Ethics"
- d) Locke's views on civil society

Total No. of Questions : 5]

P 2610

[4803] - 4001

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO C - 10 : Traditions of Political Thought

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) जे. एस. मिलची व्यक्ती स्वातंत्र्य विषयक तत्वप्रणाली स्पष्ट करून तिच्या मर्यादा सांगा.
ब) म. गांधीजीची आदर्श समाजाची (आर्थिक दृष्टीकोन) संकल्पना विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) रूसोच्या 'सामाईक ईहा' संकल्पनेचे टिकात्मक परीक्षण करा.
ब) कार्ल मार्क्सच्या राज्य विषयक सिद्धांताचे परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) प्लेटोच्या 'न्याय' विषयक सिद्धांताचे परीक्षण करा.
ब) "मॅकियाव्हेली हा आधुनिक राजकारणाचा आधप्रवर्तक आहे". चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) जे. एस. मिलचे उपयुक्ततावादाविषयीचे विचार
ब) फ्रॅट्झ फॅनन याचा निर्वसाहतीकरणाचा सिद्धांत
क) अँक्विनासचे राजकीय विचारातील योगदान
ड) लॉकचा व्यक्तीवाद

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[10]

- अ) कॉर्लमाक्स आणि नियतिवाद
- ब) अबू नासेर अल - फराबी चे नैतिकता व राजकारण याविषयीचे विचार
- क) कन्फ्युशियसचे 'नैतिकता' विषयक विचार
- ड) लॉकचे नागरी समाजा बाबतचे विचार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2611

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 4002

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - C11 : Political Process in India

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following : **[10]**

- a) Discuss the electoral politics after 1990 in India.
- b) Explain the nature of political party System in India

Q2) Attempt any one question of the following : **[10]**

- a) Explain the role of various political parties about economical reforms in India.
- b) Naxalite movement as a politics of mass mobilization - Discuss.

Q3) Attempt any one question of the following : **[10]**

- a) Explain the role of caste in politics of India.
- b) Discuss the one party dominance system in India.

Q4) Write short notes on any two of the following : **[10]**

- a) Importance of Loksabha Election - 1952.
- b) Politics of Janata Dal in 1989 - 1990
- c) Politics of language in India.
- d) Inequalities and redistribution.

P.T.O

Q5) Write short notes on any two of the following :

[10]

- a) Compitative multy party system
- b) Politics of OBC after 1990
- c) Dominance of peasent movement
- d) Limitations of caste politics after 1999

Total No. of Questions : 5]

P2611

[4803] - 4002

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - C11 : Political Process in India

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) भारतातील 1990 नंतरच्या निवडणूकीच्या राजकारणाची चर्चा करा.
ब) भारतातील राजकीय पक्ष पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) भारतातील आर्थिक सुधारणांबाबत विविध राजकीय पक्षांची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) नक्षलवादी चळवळ एक राजकीय हक्काचे संघटन – चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) भारतीय राजकारणात जातीची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) भारतातील एकपक्ष प्रभुत्व पद्धतीची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा : [10]
अ) 1952 च्या लोकसभा निवडणूकीचे महत्व
ब) 1989 – 1990 मधील जनता दलाचे राजकारण
क) भारतातील भाषिक राजकारण
ड) विषमता आणि पुनर्वाटप

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा :

[10]

- अ) स्पर्धात्मक बहुपक्ष पद्धती
- ब) 1990 नंतरचे ओबीसी राजकारण
- क) शेतकरी चळवळीचा प्रभाव
- ड) 1999 नंतरच्या जातीच्या राजकारणाच्या मर्यादा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2612

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 4003

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - C12 : Political Participation

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Define political culture and explain Almond and verba's classification of political culture
- b) What is political socialization? State its agents

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the role of Media in generating public opinion.
- b) Write in detail th different measures undertaken to ensure women's political participation.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) What are social Movements? State various types of social movements.
- b) What are the costs and benefits of Political participation

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Political participation
- b) Gender Equality
- c) Anti - Caste movement
- d) Collective violence

P.T.O

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Public Opinion
- b) Determinants of Political participation
- c) Importance of 73rd and 74th Amendments
- d) Routine political participation

Total No. of Questions : 5]

P2612

[4803] - 4003

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE

PO - C12 : Political Participation

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) राजकीय संस्कृतीची व्याख्या सांगून आमंड आणि व्हर्बा प्रणित राजकीय संस्कृतीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
ब) राजकीय सामाजिकरण म्हणजे काय? राजकीय सामाजिकरणाची माध्यमे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) लोकमत निर्मितीतील माध्यमांची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) महिलांचा राजकीय सहभाग वाढविण्यासाठी कोणते विविध उपाय योजण्यात आले? सविस्तर लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) 'सामाजिक चळवळ' या संज्ञेचा अर्थ सांगून सामाजिक चळवळीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
ब) राजकीय सहभागाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [10]

- अ) राजकीय सहभाग
ब) लिंग समभाव
क) जाती अंताची चळवळ
ड) सामूहिक हिंसा

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[10]

- अ) लोकमत
- ब) राजकीय सहभागाचे निर्धारक घटक
- क) 73 वी आणि 74 वी घटना दुरुस्तीचे महत्व
- ड) नियमित राजकीय सहभाग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2613

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 4004-A

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE (Optional)

**PO - 013 : Political Thought of Dr. Ambedkar
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the ideological base of Dr. Ambedkar.
- b) Contribution of Dr. Ambedkar in the awareness of Dalit - Discuss.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Combination of social realistic and philosophy was found in Dr. Ambedkar's thought - Discuss.
- b) Critically examine the thoughts of Dr. Ambedkar on Indian caste system.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the Dr. Ambedkar's views on Buddha's Religion.
- b) Discuss the Dr. Ambedkar's views on State and Government.

Q4) Write short notes on any two of the following : **[10]**

- a) Dr. Ambedkar's views on Social Unity.
- b) Dr. Ambedkar's views on Economy.
- c) Dr. Ambedkar's views on Religion slavery.
- d) Dr. Ambedkar's view on Nationalism.

P.T.O

Q5) Write short notes on any two of the following :

[10]

- a) Dr. Ambedkar's constitutionalism.
- b) Dr. Ambedkar's views on socialism.
- c) Background of social thought of Dr. Ambedkar.
- d) Dr. Ambedkar's views on social Justice.

Total No. of Questions : 5]

P2613

[4803] - 4004-A

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE (Optional)

PO - 013 : Political Thought of Dr. Ambedkar

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) डॉ. आंबेडकरांच्या विचारधारेचे आधार स्पष्ट करा.
ब) डॉ. आंबेडकरांनी दलितांमध्ये जाणीव जागृतीसाठी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) डॉ. आंबेडकरांच्या विचारात सामाजिक वास्तव व तत्वज्ञान यांचा समन्वय होता- चर्चा करा.
ब) भारतीय जातीव्यवस्थेबाबत डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांची चिकित्सा करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [10]
अ) डॉ. आंबेडकरांचे बौद्ध धर्माबाबतचे विचार स्पष्ट करा.
ब) डॉ. आंबेडकरांच्या राज्य व शासनसंस्थेबाबतच्या विचारांची चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. [10]
अ) डॉ. आंबेडकरांचे सामाजिक ऐक्याबाबतचे विचार.
ब) डॉ. आंबेडकरांचे आर्थिक विचार.
क) डॉ. आंबेडकरांचे धार्मिक गुलामगिरीबाबतचे विचार.
ड) डॉ. आंबेडकरांची राष्ट्रवादविषयक भूमिका.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

[10]

- अ) डॉ. आंबेडकरांचा घटनावाद.
- ब) डॉ. आंबेडकरांचे साम्यवादविषयक विचार.
- क) डॉ. आंबेडकरांच्या सामाजिक विचारांची पार्श्वभूमी.
- ड) डॉ. आंबेडकरांची सामाजिक न्यायाबाबतची भूमिका.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2614

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 4004 B

M.A. (Part - II) (Semester - VI)

POLITICAL SCIENCE (Optional)

PO - 014 : Party System in India

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the party politics before 1950 in India.
- b) Explain the role of regional parties of coalition politics in India.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Explain the origin and role of Jansangh in politics of India.
- b) Explain the status of congress party in politics of India.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Write origin and importance of Bhaujan samaj party.
- b) Discuss the singal dominant party system in India

Q4) Write any two short notes of the following : **[10]**

- a) Importance of regional parties
- b) Background of origin of Janata party.
- c) Coalition politics in India.
- d) Comunist party of India (marxist)

P.T.O

Q5) Write any two short notes of the following :

[10]

- a) Ideology of BJP
- b) National Democratic Alliance
- c) Janata Dal
- d) Communal politics

Total No. of Questions : 5]

P 2614

[4803] - 4004 B
M.A. (Part - II) (Semester - VI)
POLITICAL SCIENCE (Optional)
PO - 014 : Party System in India
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) भारतातील 1950 पर्यंतचे पक्षीय राजकारण स्पष्ट करा.
ब) भारतातील आघाड्यांच्या राजकारणात प्रादेशिक पक्षांची भूमिका विषद करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) भारतीय राजकारणात जनसंघाचा उदय व भूमिका स्पष्ट करा.
ब) भारताच्या राजकारणातील काँग्रेस पक्षाचे स्थान स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) बहुजन समाज पक्षांचा उदय व महत्व सांगा
ब) भारतातील एकपक्ष प्रभुत्व पद्धतीची चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा : [10]
अ) प्रादेशिक पक्षांचे महत्व
ब) जनता पक्षाचा उदयाची पार्श्वभूमी
क) भारतातील आघाड्यांचे राजकारण
ड) भारतीय साम्यवादी पक्ष (माक्सवादी)

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा :

[10]

- अ) भाजपची विचारसरणी
- ब) राष्ट्रीय लोकशाही आघाडी (NDA)
- क) जनता दल
- ड) जमात वादाचे राजकारण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2615

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 4004C

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE (Optional)

PO - 015 : Conflict and Cooperation in Asia Pacific Region

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Comment on the role of Asia pacific countries under the united Nations
- b) Critically examine, 'China emerging as a major power in the world politics'.

Q2) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the issues of conflict between USA and russia.
- b) 'Security', as an important factor of the new Regional order Explain.

Q3) Answer any one of the following : **[10]**

- a) Discuss the issues of cooperation between Japan and china.
- b) Trace the Journey of Impertalism to the end of cold war.

Q4) Write short notes on any two : **[10]**

- a) Need of North-South Dialogue
- b) Features of Asia Pacific countries
- c) Issues of conflict between Japan and china
- d) Issues of co-operation among the middle powers of Asia pacific Regions.

P.T.O

Q5) Write short notes on any two of the following :

[10]

- a) Issues of conflict between north and south korea
- b) Economic resurgence as an important factor of New Regional order.
- c) Issues of co-operation between china and India.
- d) Role of small powers in the Asia pacific Region.

Total No. of Questions : 5]

P 2615

[4803] - 4004C

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE (Optional)

PO - 015 : Conflict and Cooperation in Asia Pacific Region

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) 'संयुक्त राष्ट्रातील आशिया पॅसिफिक राष्ट्रांची भूमिका' यावर भाष्य करा.
ब) 'जागतिक राजकारणात चीनचा महासत्ता म्हणून झालेला उदय' यावर चिकित्सक परीक्षण करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) अमेरिका व रशिया यांतील संघर्षाच्या मुद्द्यांची चर्चा करा.
ब) 'नवीन प्रादेशिक व्यवस्थेचा 'सुरक्षितता' एक महत्वाचा घटक' स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [10]
अ) जपान व चीन मधील सहकार्याच्या मुद्द्यांची चर्चा करा.
ब) 'साम्राज्यवाद ते शीतयुद्ध समाप्ती' या प्रवासाचा मागोवा द्या.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. [10]
अ) उत्तर-दक्षिण संवादाची आवश्यकता
ब) आशिया पॅसिफिक राष्ट्रांची वैशिष्ट्ये
क) जपान व चीनमधील संघर्षाचे मुद्दे
ड) आशिया पॅसिफिक क्षेत्रातील मध्यम सत्तांमधील सहकार्याचे मुद्दे

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा :

[10]

- अ) उत्तर-दक्षिण कोरियातील संघर्षाचे मुद्दे
- ब) नवीन प्रादेशिक व्यवस्थेतील आर्थिक पुनरूत्थान एक महत्वाचा घटक
- क) चीन व भारत यांमधील सहकार्याचे मुद्दे
- ड) आसिया पॅसिफिक क्षेत्रातील लघुसत्तांची भूमिका

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2616

[Total No. of Pages : 4

[4803] - 4004 D

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

POLITICAL SCIENCE (Optional)

PO - 016 : Political Economy of India

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figure to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Critically examine the mixed economy model.
- b) Critically examine the political context of liberalisation and the politics associated with it.

Q2) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Trace the changing nature of caste - class relationship in India.
- b) Write the essay on informalization of working class in India.

Q3) Attempt any one of the following : **[10]**

- a) Write the essay on Regional Disparities in India.
- b) Critically examine the question of state autonomy in Indian federalism.

Q4) Attempt any two of the following : **[10]**

- a) Objective of privatization
- b) Planning as a strategy of Development
- c) Class mobility
- d) Dominant coalition related to Indian state.

P.T.O

Q5) Attempt any two of the following :

[10]

- a) Challenges to the development agenda of the state
- b) Politics of middle class
- c) Caste composition of classes
- d) Inter - state council

Total No. of Questions : 5]

P2616

[4803] - 4004 D
M.A. (Part - II) (Semester - IV)
POLITICAL SCIENCE (Optional)
PO - 016 : Political Economy of India
(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : **[10]**
अ) मिश्र अर्थव्यवस्थेच्या प्रारूपाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
ब) उदारमतवादाचा राजकीय संदर्भ व त्यामागील राजकारण यांचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : **[10]**
अ) भारतातील 'जात आणि वर्ग—संबंधाच्या बदलत्या स्वरूपाचा वेध घ्या.
ब) भारतातील कामगार वर्गाच्या अनौपचारिकीकरणावर निबंध लिहा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : **[10]**
अ) भारतातील प्रादेशिक असामनतेवर निबंध लिहा.
ब) भारतीय संघराज्यातील घटकराज्यांच्या स्वायत्ततेच्या प्रश्नाचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : **[10]**
अ) खाजगीकरणाची उद्दिष्टे
ब) विकासासाठी नियोजनाची व्यूहरचना
क) वर्गीय गतीमानता
ड) भारतीय राज्यांच्या संदर्भात प्रभूत्वशाली आघाडी

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[10]

- अ) राज्याच्या विकासविषयक आराखड्यापुढील आव्हाने
- ब) मध्यमवर्गाचे राजकारण
- क) वर्गाची जात रचना
- ड) आंतर – राज्य मंडळ

